

Sygn. akt V CZ 121/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku S. T.
przy uczestnictwie J. T.
o podział majątku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 lutego 2015 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w J.
z dnia 9 października 2014 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem częściowym z dnia 4 października 2014 r. - Sąd Okręgowy uchylił postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 6 marca 2014 r. (orzekającego w sprawie o podział majątku wspólnego b. małżonków jako sąd pierwszej instancji) i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zdaniem Sądu Okręgowego, niedopuszczalne było wydanie przez Sąd Rejonowy postanowienia częściowego, obejmującego składnik majątkowy w postaci przedsiębiorstwa (art. 55⁴ k.c.) bez rozstrzygnięcia o wszystkich roszczeniach związanych z tym składnikiem, tj. bez odpowiedniego rozliczenia pożytków, które przynosiło to przedsiębiorstwo po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej w 2008 r. oraz bez rozważenia kwestii osobistego nakładu pracy uczestnika w funkcjonowanie tego przedsiębiorstwa. Żądania takie, zgłoszone przez uczestników postępowania o podział, jako integralnie związane z przedsiębiorstwem powinny zostać rozstrzygnięte w zaskarżonym postanowieniu częściowym. Jednocześnie Sąd Rejonowy nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie wspomnianych żądań, co uzasadnia uchylenie zaskarżonego postanowienia częściowego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W zażaleniu uczestnika postępowania podniesiono naruszenie art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. w zw. z art. 328 k.p.c.; art. 13 § 2 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w wyniku nieuzasadnionego uchylenia zaskarżonego postanowienia. Skarżący wnosili o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i nakazanie merytorycznego rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i nakazanie ponownego rozpoznania sprawy, prowadzącego do wydania orzeczenia uchylającego z tej przyczyny, że zachodzi nieważność postępowania z racji niedopuszczalności wydania postanowienia częściowego w obecnym kształcie prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 317 § 1 k.p.c., Sąd może wydać wyrok częściowy, jeżeli nadaje się do rozstrzygnięcia tylko część żądania lub niektóre z żądań pozwu.

Istnieje także możliwość wydania postanowienia częściowego w postępowaniu o podział majątku wspólnego b. małżonków (art. 317 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie częściowe może także obejmować jeden ze składników majątku wspólnego, w tym m.in. przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55⁴ k.c. (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1984 r., III CZP 72/83, OSNCP 1984, nr 7, poz. 115).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowane zostało stanowisko, zgodnie z którym w postanowieniu częściowym powinna być rozstrzygnięta nie tylko kwestia zasadnicza w postaci zasad podziału (przyznania) elementów majątkowego objętego takim podziałem, ale także powinno znaleźć się rozstrzygnięcie o odpowiednich roszczeniach b. małżonków związanych z danym składnikiem majątkowym (por. np. ostatnio postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 162/12, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13, nie publ.). Postanowienie częściowe powinno zatem zawierać zarówno rozstrzygnięcie o przyznaniu określonego składnika, jak i definitywne rozliczenie stron z tego tytułu.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy rozstrzygnął jedynie o sposobie przyznania, tj. o przyznaniu przedsiębiorstwa wnioskodawcy i obowiązku spłaty wnioskodawczyni (w ratach) w stosunku do jej udziału w kwocie stanowiącej równowartość przedsiębiorstwa (postanowienie z dnia 6 marca 2014 r., pkt I – III, k. 2756, t. IV akt). W orzeczeniu tym istotnie zabrakło - i to mimo żądania uczestników - rozliczenia z tytułu pożytków, jakie przedsiębiorstwo przynosiło po ustaniu wspólności ustawowej, a także ewentualnego określenia osobistego nakładu pracy uczestnika w funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstwa (s. 8 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia). W tej sytuacji najzupełniej trafnie Sąd Okręgowy przyjął, że w tym zakresie nie zostało przeprowadzone żadne postępowanie dowodowe przed Sądem pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Innymi słowy, nie doszło do przeprowadzenia pełnego postępowania dowodowego w zakresie, który został wyznaczony przedmiotem postanowienia częściowego, tj. konicznością rozstrzygnięcia także o rozliczeniach stron dotyczących dzielonego przedsiębiorstwa. Nie sposób zatem twierdzić,

że zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego dotknięte zostało „wewnętrznie sprzecznym stanowiskiem”, jak wywiedziono w zażaleniu (s. 6 uzasadnienia).

W tej sytuacji Sąd Najwyższy oddalił zażalenie jako nieuzasadnione (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).